

Pakolaisten vastaanottoon varautuminen ja kuntapaikoista päättäminen 2024

Kaupunginhallitus 27.11.2023 § 538
822/04.03.01.02/2023

Valmistelija

Kotoutumisen vastuukoordinaattori Pia Salonen, strategiapäällikkö Piia Isosaari ja työllisyyspäällikkö Sanna-Mari Levijoki.

Pohjanmaan ELY-keskus esittää 2.11.2023 päivätyllä kirjeellä, että kunnat varautuisivat pakolaisten vastaanottoon. Osana varautumista kuntia pyydetään tekemään päätöksiä kuntapaikoista.

Kuntapaikkoja tarvitaan vuonna 2024 pakolaiskiintiössä saapuville, oleskeluluvan saaneille turvapaikanhakijoille sekä kotikunnan saaneille tilapäistä suojelua saaville. Kotoutumislakia on muutettu 1.3.2023 alkaen siten, että myös tilapäistä suojelua saavat, jotka saavat kotikunnan ja siirtyvät vastaanottojärjestämästä kunnan palvelujen piiriin, sisältyvät kuntaan osoittamisen piiriin.

Kotoutumislakiin esitetään 1.3.2023 alkaen kuntaan osoittamisen kohderyhmän täsmentämistä siten, että kuntapaikalle osoitetaan aina kiintiöpakolaiset ja haavoittuvassa asemassa olevat. Kuntapaikoille on edelleen mahdollista osoittaa myös muita kuin haavoittuvassa asemassa olevia. Kuntapaikkatarpeen arvioi vastaanottokeskus. Oleskeluluvan saaneet turvapaikanhakijat ja kotikunnan saaneet tilapäistä suojelua saavat voivat muuttaa kuntaan myös vastaanottokeskuksen tukemina tai itsenäisesti.

Valtakunnallisesti tavoitteena on, että oleskeluluvan saaneet turvapaikanhakijat ja ne tilapäistä suojelua saavat, jotka saavat kotikunnan, asettuvat asumaan alueille, joissa he oleskelevat jo ennen oleskeluluvan ja kotikunnan saamista. Pakolaiskiintiössä valittavien henkilöiden kuntiin sijoittamista ohjataan alueellisten kiintiöiden avulla. Työ- ja elinkeinoministeriö valmistelee kiintiöpakolaisten alueellisen allokaation yhteistyössä ELY-keskusten kanssa. Alueellisten kuntapaikkatietojen ja alueelle kohdistuvan pakolaisten sijoittumiseen liittyvän tiedon perusteella loppuvuoden 2023 aikana.

Tilapäisen suojelun soveltaminen perustuu Euroopan neuvoston päätökseen, jolla tilapäistä suojelua on jatkettu 4.3.2025 saakka. Tilapäistä suojelua saavat henkilöt voivat hakea kotikuntamerkintää vuoden oleskelun jälkeen ja siirtyvät sen myötä pois vastaanottojärjestelmästä kuntien palveluiden piiriin. Kotikunta tuo tilapäistä suojelua saavalle kuntalaisen oikeudet ja velvollisuudet, kuten subjektiivisen päivähoito-oikeuden, oikeuden käyttää hyvinvointialueen tarjoamia sosiaali- ja terveydenhuollon palveluita sekä oppivelvollisuuden. Tilapäistä suojelua saava, jolla ei ole kotikuntalaisia tarkoitettua kotikuntaa on vastaanottopalvelujen piirissä.

Kotikunnan saaneiden tilapäistä suojelua saavien lisäksi kuntien tulee varautua oleskeluluvan saavien turvapaikanhakijoiden ja pakolaiskiintiössä valittavien henkilöiden vastaanottoon.

Alaikäisenä ilman huoltajaa tulleiden lasten järjestämisvastuu on kotoutumislain muutoksella siirretty kunnalta hyvinvointialueelle 1.1.2023 alkaen. Kokkolaan on suunnitteilla 21-paikkainen Maahanmuuttoviraston kilpailuttama alaikäisten ryhmäkotiyksikkö. Oleskeluluvan saaneiden lasten ja nuorten asuminen järjestetään tyypillisesti perheryhmäkodissa tai tuetussa asumisessa. Alueella toimii tällä hetkellä perheryhmäkoti Vöyrillä, Keski-Pohjanmaan hyvinvointialue Soitella prosessi on vielä kesken.

Oleskeluluvan saaneilla turvapaikanhakijoilla ja tilapäistä suojelua saaneilla on oikeus valita asuinpaikkansa ja suurin osa heistä järjestääkin muuttonsa vastaanottokeskuksesta kuntaan joko vastaanottokeskuksen ohjauksen ja neuvonnan tuella tai täysin itsenäisesti. Ennakoidaan, että myös kotikunnan saaneet tilapäistä suojelua saavat muuttavat kuntaan pääosin itsenäisesti. Suurin osa tilapäistä suojelua saavista asuu tällä hetkellä vastaanottokeskuksen sijaan yksityismajoituksessa itse järjestämässään paikassa tai kuntien heille tarjoamissa vuokra-asunnoissa. Maahanmuuttoviraston ja kunnan sopimusmallin mukaisesti.

Niille oleskeluluvan saaneille turvapaikanhakijoille tai kuntaan siirtyville tilapäistä suojelua saaville, jotka tarvitsevat kuntaan muuttoon vahvempaa tukea ja kunnan järjestämän asunnon, haetaan kuntapaikkaa.

Pohjanmaan ELY-keskus toivoo, että alueen kunnat tulisivat laajasti mukaan vastaanottotyöhön. Jokaisen kunnan tulisi varautua ottamaan vastaan vähintään kunnassa jo nyt asuvat tilapäistä suojelua saavat. Kuntapaikkoja tarvitaan myös oleskeluluvan saaneille turvapaikanhakijoille ja pakolaiskiintiössä tuleville.

Pakolaisten kuntaan sijoittaminen perustuu kunnan ja ELY-keskuksen väliseen sopimukseen. Pakolaisista maksetaan kunnalle valtionosuuksia muiden kuntalaisten tapaan. Tämän lisäksi valtio korvaa pakolaisten vastaanottoa koskevan sopimuksen tehneille kunnille pakolaisista aiheutuvia kustannuksia kotoutumislain mukaisesti. Kotoutumislakiin on esitetty muutosta 1.3.2023 alkaen siten, että myös tilapäistä suojelua saavat, joilla on kotikunta, sisältyisivät korvausten soveltamisen piiriin. Kunnalle voidaan maksaa korvauksia itsenäisesti kuntaan muuttavista sekä kuntapaikalle muuttavista pakolaisista. Vastaanottosopimuksen lisäksi korvausten maksaminen edellyttää kotoutumislain mukaista kotouttamisohjelmaa.

Pohjanmaan ELY-keskus pyytää kuntia ilmoittamaan vuoden 2024 kuntapaikat kiintiöpakolaisille, hätätapauksille, tilapäistä suojelua saaneille ja alaikäisille ilman huoltajaa saapuneille sekä oleskeluluvan saaneille turvapaikanhakijoille.

Kokkolassa on pitkät perinteet pakolaisten vastaanottotyössä. Ensimmäiset kiintiöpakolaiset saapuivat Kosovosta vuonna 1993. Valtuusto on päättänyt, että Kokkola vastaanottaa 30 kiintiöpakolaista vuosittain vuodesta 2016 alkaen. Tämä tarkoittaa noin 5-6 taloutta. Kokkolan kaupungin kotoutumispalveluissa toimii tällä hetkellä kotoutumisen vastuukoordinaattori sekä kotoutumisohjaaja, jotka vastaavat asunnon ja palvelujen järjestämisestä kuntapaikalle saapuville henkilöille sekä itsenäisesti kuntaan muuttaville.

Kokkolan kaupungin kotoutumispalvelut vastaavat peruspalveluiden lisäksi Suomessa asumiseen ja toimimiseen perehdyttämisestä, viranomaispalveluihin ohjaamisesta ja neuvonnasta, asiakkaan ohjaamisesta TE-palveluiden ja vuoden 2023 alusta tarvittaessa hyvinvointialueen palveluihin, sekä alkukartoituksen ja kotoutumissuunnitelman laatimisesta työvoiman ulkopuolisille. Kotoutumispalveluihin kuuluu lisäksi kaikille maahan muuttaneille tarkoitettu tieto-neuvonta ja ohjauspalvelu Welcome office Kokkolan Pääkirjastolla. Monelle työn tai opintojen perusteella Suomeen muuttavista tiedonsaanti tai neuvonta ja ohjaus matalan kynnyksen neuvontapalvelussa voi olla riittävä ja tarkoituksenmukainen tuki uuteen yhteiskuntaan asettautumiseen ja toimimiseen varsinaisen kotoutumispalvelun asiakkuuden sijaan.

Valmistelussa on lähdetty siitä, että kuntapaikkamäärää ei muuteta, mutta 30 kuntapaikkaa jaetaan siten, että Kokkola tarjoaa kiintiöpakolaisille 20 kuntapaikkaa ja tilapäistä suojelua saaville sekä alaikäisille ilman huoltajaa maahan saapuneille, jotka tarvitsisivat perheryhmäkotimajoitusta 10 kuntapaikkaa. Kokkola ei tarjoa kuntapaikkoja oleskeluluvan saaneille turvapaikanhakijoille eikä kiireellistä uudelleensijoitusta tarvitseville kiintiöpakolaisille.

Faktaa ja tilastoja löytyy osoitteesta <https://kotoutuminen.fi>

Kaupunginjohtaja

Kaupunginhallitus päättää ilmoittaa Pohjanmaan ELY-keskukselle, että Kokkolan kaupunki myöntää vuodelle 2024 yhteensä 30 kuntapaikkaa, joista 20 kiintiöpakolaisille ja 10 tilapäistä suojelua saaville/alaikäisille ilman huoltajaa maahan saapuneille, jotka tarvitsevat perheryhmäkotimajoitusta.

Käsittely

Jäsen Koskela esitti, että kaupunginhallitus päättää ilmoittaa Pohjanmaan Ely-keskukselle, että Kokkolan kaupunki myöntää vuodelle 2024 yhteensä 30 kuntapaikkaa tilapäistä suojelua saaville. Jäsen Hautamäki kannatti esitystä. Jäsen Teerikangas esitti, että kaupunginhallitus päättää ilmoittaa Pohjanmaan Ely-keskukselle, että Kokkolan kaupunki myöntää vuodelle 2024 yhteensä 40 kuntapaikkaa, joista 30 kiintiöpakolaisille ja 10 tilapäistä suojelua saaville alaikäisille ilman huoltajaa maahan saapuneille, jotka tarvitsevat perheryhmämajoitusta. Jäsen Koljonen kannatti esitystä.

Koska oli tehty kaksi kannatettua vastaesitystä, puheenjohtaja esitti, että asiassa suoritetaan äänestys. Ensiksi asetettiin vastakkain Koskelan ja Teerikankaan vastaesitykset ja tämän jälkeen voittanut asetettiin pohjaesitystä vastaan.

Äänestys I	Suoritetussa äänestyksessä Koskelan vastaesitys sai 5 ääntä ja Teerikankaan vastaesitys 6 ääntä. Äänestyksessä annettiin yksi tyhjä ääni.
	Liite A § 538 Äänestyslista
Äänestys II	Suoritetussa äänestyksessä kaupunginjohtajan pohjaesitys sai 7 ääntä ja Teerikankaan vastaesitys sai 5 ääntä.
	Liite B § 538 Äänestyslista
Päätös	Kaupunginhallitus hyväksyi kaupunginjohtajan päätösesityksen.